

**RANGLARDAGI ISYON VA IZTIROB:
KLIMT DUNYOSI**

Abdusalyamova Shoxida Kamiljanovna
O‘zbekiston Respublikasi, Toshkent shahri,
Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
“Sanoat dizayni” kafedrası katta o‘qituvchisi,
Begmurodova Shaxzoda

Talaba: O‘zbekiston Respublikasi, Toshkent shahri,
Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
“Sanoat dizayni” kafedrası

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20389406>

Annotatsiya: Ushbu maqolada XX asr boshidagi jahon san’atining buyuk vakili — Gustav Klimt ijodidagi eng asosiy tub burilishlar, uning o‘ziga xos uslubi va asarlari ortidagi kamchilikka ma’lum bo‘lgan qiziqarli faktlar, uni mashhur gaplari- gaplar ortidagi haqiqatlar uni ichki dunyosi gapirib o‘tilinadi.

Gustav Klimt: Oltin va estetika inqilobi

Klimtning asarlariga qaraganda, birinchi navbatda sehrli oltin jilosi ko‘zga tashlanadi. Ammo bu go‘zallik ortida katta jasorat yotibdi. Klimt Vena universiteti uchun chizgan uchta lekin ulkan asarlari “haddan tashqari ochiq” deb tanqid qilingandan keyin, rasmiy buyurtmalardan butunlay voz kechib, u o‘z uslubini ya’ni “Oltin davri”ni aynan shu isyondan so‘ng boshlagan. Uning rasmlaridagi oltin shunchaki bo‘yoq emas, balki haqiqiy oltin (suyuq oltin) bo‘lgan. Klimt zargar oilasida tug‘ilgan. Shu sababli metall bilan ishlashni mukammal bilgan va metall bilan ishlash sirlarini san’atga olib kirgan rassom xisoblanadi.

Yana bir qiziqarli faktlardan biri biroz g‘alati bo‘lsa xam Klimt ustaxonasida doim oddiy ishchi kiyimida (xalatda) ichki kiyimsiz yurishni xush ko‘rgan va o‘nlab mushuklar qurshovida ular bilan birga ijod qilgan.

Gustav Klimt juda kamtar va kamsuqum inson bo‘lgan bo‘lsa-da, san’at va ijodkorlik xaqidagi fikirlari juda teran bo‘lgan. Uning eng mashhur gapi aynan uning ijodiy falsafasini ochib beradi.

“Agar kimdir men haqimda- rassom sifatida nimanidir bilmoqchi bo‘lsa, u mening rasimlarimga diqqat bilan tikilishi va ularda kimligimni hamda nimani xohlashimni ko‘rishga harakat qilishi kerak.” degan .

Bu ibora uning naqadar sirli va o‘z ijodiga bog‘langan shaxs bo‘lganini ko‘rsatib turibdi. U o‘zi haqida gapirishni yomon ko‘rgan va barcha xisoyotlarini faqat ranglar orqali ifodalagan.

Bundan tashqari, uning yana bir mashhur va keskin fikri bor: “Agar o‘z ishing va san’ting bilan hammani xursand qila olmasang, unda faqat sanoqli odamlarni rozi qil. Ko‘pchilikka yoqish-yomon belgi.”

Bu gap Klimtning nega zamondoshlarining tanqidlariga qaramay, o‘z yo‘lidan qaytmaganini va “Oltin davr “ uslubini yaratganini tushuntirib beradi .

“Gustav Klimt 55 yoshda 1918-yil 6-fevralda Vena shahrida vafot etdi. Uning o‘limiga og‘ir insult va o‘sha davrdagi dahshatli “Ispan grippi sabab bo‘ldi. Rassom o‘zining so‘nggi nafasigacha san’at haqida o‘yladi va uning ustaxonasida tugallanmay qolgan asarlari uning bitmas-tuganmas iste’dodidan darak berib turadi.” Klimt kasalxonada yotganidagi so‘ngi so‘zlari shunday bo‘lgan : “Emilini chaqiringlar”.Emilli Flo‘ge- Klimtning umirbod hamrohi va uning eng yaqin do‘sti edi (mashhur bo‘sa asaridagi ayol obrazi ham aynan u ekanligi aytiladi)

Klimt hayotining so'nggi kunlari uning asarlari kabi dramatik bo'lgan. Taqdir xuddi rassomga o'zining eng yaqin insoni bilan xayrlashish uchun so'nggi imkoniyatni qoldirgandek edi.

Insult vaqti: 1918-yil 11-yanvarda Klimt o'z uyida kiyinib yotgan paytida to'satdan yiqiladi. Tanasining bir qismi falaj bo'lib, tili aylanmay qolgan bo'lsa-da, u zo'rg'a: "Emilini chaqiringlar", deb ayta olgan.

Kasalxonaga Emili Flo'ge zudlik bilan yetib kelgan. Klimt Venadagi kasalxonada qariyb bir oy (6-fevralgacha) hayot uchun kurashgan. Shu vaqt mobaynida Emili doimo uning yonida bo'lib, uni parvarish qilgan. Klimt ko'zini ochganda birinchi bo'lib Emilini ko'rgan.

So'nggi damlar: Klimt aynan Emilining qo'llarida, uning huzurida jon bergan. Ular rasman turmush qurishmagan bo'lsa-da, Emili uning hayotidagi eng asosiy inson va yagona vasiyatnomasining merosxo'ri bo'lib qolgan.

Bu fakt Klimtning naqadar his-tuyg'ularga boy va sodiq inson bo'lganini ko'rsatadi. Uning mashhur "Bo'sa" (The Kiss) asaridagi erkak va ayol obrazi aynan Klimt va Emili ekani haqidagi taxminlarni mana shu voqea yanada mustahkamlaydi. Rassom o'zining so'nggi nafasigacha o'z "ilhom parisi"ga talpingan.

Klimt vafot etganida uning ustaxonasida bir nechta tugallanmagan asarlar qolib ketgan. Ulardan eng mashhuri — "Olimpiya" (yoki "Kelin") asari bo'lib, unda rassom hali ham ayol go'zalligining yangi qirralarini izlayotganini ko'rinadi.

1918-yil Avstriya san'ati uchun juda og'ir kelgan. Shu yili nafaqat Klimt, balki uning shogirdi va yana bir buyuk rassom Egon Shile ham "ispanka" dan vafot etgan.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, Gustav Klimt Vena modernizmining eng yorqin namoyandasi sifatida san'at tarixida tub burilish yasadi. Uning ijodi klassik go'zallik qoliplarini sindirib, inson his-tuyg'ularini boricha ko'rsatishga qaratilgan edi. Tanqidlar va taqiqlarga qaramay, u o'z uslubida sodiq qolib, dunyoga mashhur "Oltin davr" asarlarini taqdim etdi. Klimtning fojiali va dramatik yakun topgan hayoti, uning tugallanmay qolgan rasmlari kabi, tunganmas bir san'at asaridir.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Fliedl, Gottfried (2006). Gustav Klimt: 1862–1918. Taschen. (Klimtning hayoti va "Oltin davri" tahliliga oid asosiy kitob).
2. Neret, Gilles (2000). Gustav Klimt: Erotic Sketches. Taschen. (Rassomning ijodiy erkinligi va tanqidlar haqidagi manba).
3. Whitford, Frank (1990). Klimt (World of Art). Thames & Hudson. (Vena universiteti uchun chizilgan asarlar va uning jamiyat bilan to'qnashuvi tasvirlangan asar).
4. Klimt, Gustav. Maktublar va shaxsiy qaydlar xronikasi (Rassomning maqolada keltirilgan iqtiboslari manbasi).
5. Sabarsky, Serge (1984). Gustav Klimt: Drawings. Moyer Bell.
6. Gemini